

Kommundialoger inom föräldraskapsstöd genomförda i Örebro län 2016

Länsstyrelsen
Örebro län

Region Örebro län

Titel: Kommundialoger inom föräldraskapsstöd genomförda i Örebro län 2016

Utgivare: Länsstyrelsen i Örebro län

Författare: Josefin Sejneld, Länsstyrelsen i Örebro län och Marie Cesares Olsson, Region Örebro län

Publikationsnummer: 2017:16 i Länsstyrelsen i Örebro läns publikationsserie

Illustration: Eva Lindén

Förord

Sveriges föräldraskapsstödspolitik syftar till att alla föräldrar med barn under 18 år ska erbjudas stöd i föräldraskapet. Artikel 18 i barnrättskonventionen lyfter statens ansvar kring föräldraskapsstöd. I de regionala stöd- och styrdokumenterna finns föräldraskapsstöd med som ett viktigt målområde. I länet finns även länsnätverket Länsamverkan föräldraskapsstöd som har till syfte att stärka det lokala föräldraskapsstödsarbetet där alla föräldrar ska erbjudas stöd i föräldraskapet under barnets hela uppväxt. Ett gott föräldraskapsstöd är en av de viktigaste skyddsfaktorer för barn och ungas hälsa och utveckling.

Under 2016 har Länsstyrelsen i Örebro län och Region Örebro län genomfört kommundialoger i länets samtliga kommuner inom området föräldraskapsstöd. Syftet med dialogerna var att tillsammans skapa en översiktsbild över vilket stöd och vilka arenor/mötesplatser som föräldrar/vårdnadshavare i respektive kommun har tillgång till. Syftet var även att samtala om eventuella behov av stöd från regional nivå för att kunna möta framtida utmaningar.

Per-Olov Mörn
Enhetschef Social hållbarhet
Länsstyrelsen i Örebro län

Marie Gustafsson
Områdeschef Velfärd och folkhälsa
Region Örebro län

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Örebro län (enheten för Social hållbarhet) och Region Örebro län, (enheten för Vårld och folkhälsa) har under 2016 träffat samtliga kommuner i Örebro län för en dialog inom området föräldraskapsstöd, så kallad kommundialog. Målgruppen för dialogerna var förtroendevalda, chefer, verksamhetsnära samt ideell sektor som verkar inom föräldraskapsstödsområdet.

Syftet med kommundialogerna var att tillsammans skapa en översiktsbild över vilket stöd och vilka arenor/mötesplatser som föräldrar/vårdnadshavare i respektive kommun i Örebro län har tillgång till.

Kommundialogerna har resulterat i en övergripande bild över vilket stöd och vilka arenor/mötesplatser som föräldrar/vårdnadshavare har tillgång till i länets kommuner. Dialogerna har också gett en översiktsbild av hur arbetet med föräldraskapsstöd fungerar, vilka styrkor kommunerna har och vilka utmaningar de ställs inför. Dialogerna har dock inte gett en fullständig bild av respektive kommuns arbete med föräldraskapsstöd.

Kommundialogerna har synliggjort att det sker en hel del insatser och aktiviteter från olika aktörer. De visar också på stort engagemang och vilja till utveckling inom området. Samtalen med kommunerna tydliggör att det saknas tillgång till råd och stöd i föräldraskapet under barnets hela uppväxt. Flera kommuner anger att det saknas en tydlig organisation och styrning med uttalad politisk riktning inom området föräldraskapsstöd.

Denna rapport är tänkt att fungera som underlag och inspiration till utvecklingen av länets föräldraskapsstödsarbete på lokal och regional nivå. Rapporten sammanfattar de temaområden som diskuterades under dialogerna samt framgångsfaktorer för ett lyckat föräldraskapsstödsarbete.

Definitioner

Arenor - Platser där människor samlas och kan nås. Exempel på arenor är familjecentraler, skolor, arbetsplatser, bostadsområden, bibliotek och intresseorganisationer.

BHV - Barnhälsovård

BMM - Barnmorskemottagning

BVC - Barnvårdscentral

COPE - Community parent education program

Familjecentral - En familjecentral är en verksamhet som riktar sig till blivande föräldrar, föräldrar, andra vuxna och deras barn. Den är hälsofrämjande, stödjande samt generell och tidigt förebyggande. En familjecentral ska minst innehålla mödra- och barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänstens inriktning mot förebyggande arbete. Verksamheten bedrivs i gemensamma lokaler (Socialstyrelsen, 2008).

Familjecentralsliknande verksamhet - En familjecentralsliknande verksamhet är en verksamhet som saknar en eller fler verksamheter enligt definitionen av familjecentral eller ej bedrivs i gemensamma lokaler. För att benämnas familjecentralsliknande verksamhet ska minst barnhälsovård vara samlokaliserad med öppen förskola eller socialtjänst (Socialstyrelsen 2008).

ICDP - International children's development program

IFO - Socialtjänstens verksamhet för individ och familj

MHV - Mödrahälsovården

Mötesplatser - Platser där människor träffas, skapar kontakt, utbyter idéer och utövar aktivitet.

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	4
Definitioner	5
Inledning	9
Syftet med och målgrupp för kommundialogerna	9
Syftet med och målgrupp för rapporten	9
Bakgrund	11
Vad är föräldraskapsstöd?	11
Varför föräldraskapsstöd?	12
Forskning kring framgångsrikt föräldraskapsstödarbete	12
Föräldraskapsstöd på nationell nivå	15
Stödfunktioner på regional nivå inom föräldraskapsstöd	16
Resultat från kommundialogerna	17
Organisation och struktur	17
Målgrupper, arbetsätt och metoder	19
Samverkan	20
Arenor och mötesplatser	21
Barnkonventionen, jämställt föräldraskap samt delaktighet	22
Kommunikation och marknadsföring	24
Reflektioner av resultat	25
I kommundialogerna har följande styrkor framkommit	26
I kommundialogerna har följande utvecklingsområden framkommit	27
Kommundialog som metod	29
Utvärdering av kommundialogerna	30
Reflektion kring kommundialog som metod	31
Måluppfyllelse av kommundialogens syfte	32
Fortsatt arbete utifrån kommundialogernas resultat	33
Spridning av resultat	34
Referenser	35

Inledning

Barns relationer till sina föräldrar har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela barnets liv. Föräldrar har också stor påverkan på hur barnen klarar sin skolgång och vilka levnadsvanor de får som vuxna. Forskning visar att olika former av föräldraskapsstödsinsatser är av betydelse för såväl enskilda barn som för samhället i stort.

Sveriges föräldraskapsstödsolitik syftar till att alla föräldrar med barn under 18 år ska erbjudas stöd i föräldraskapet. I de regionala stöd- och styrdokumenterna finns föräldraskapsstöd med som ett viktigt målområde¹. I länet finns även länsnätverket Länsamverkan föräldraskapsstöd med syfte att stärka det lokala föräldraskapsstödsarbetet för att alla föräldrar ska erbjudas stöd i föräldraskapet under barnets hela uppväxt.

Det praktiska föräldraskapsstödsarbetet sker framför allt på lokal nivå. Ofta sker arbetet i samverkan med aktörer från kommun, region och ideell sektor.

Syftet med och målgrupp för kommundialogerna

Syftet med kommundialogerna var att tillsammans skapa en översiktsbild över vilket stöd och vilka arenor/mötesplatser som föräldrar/vårdnadshavare i respektive kommun i Örebro län har tillgång till.

Dialogens syfte var också att samtala om eventuella behov av stöd från Länsstyrelsen i Örebro län (Social hållbarhet) samt Region Örebro län (Välfärd och folkhälsa) för att kunna möta framtida utmaningar.

Målgrupp för dialogerna var förtroendevalda, chefer och verksamhetsnära inom region, kommun och ideell sektor. Kommunen utsåg själva deltagarna.

Kommundialogerna har förankrats i nätverket Länsamverkan föräldraskapsstöd samt vid en regional konferens.

Syftet med och målgrupp för rapporten

Syftet med rapporten är att ge underlag och inspiration till utvecklingen av länets föräldraskapsstödsarbete på lokal och regional nivå.

Målgrupp för rapporten är de som deltagit vid kommundialogerna samt övriga politiker och chefer som har ansvar för föräldraskapsstödsfrågorna i

---

¹ Regionalt program för social välfärd, Folkhälsoavtalen samt Strategi för ANDT Örebro län.

länets kommuner, Region Örebro län, Länsstyrelsen i Örebro län och ideell sektor.

Utöver denna rapport finns material från kommundialogerna att tillgå såsom fullständiga minnesanteckningar från varje enskild kommun samt kunskapsmaterial som kommunerna fick ta del av efter genomförd dialog.

Bakgrund

Vad är föräldraskapsstöd?

År 2016 tog regeringen beslut om en ny definition kring begreppet föräldrastöd och ändrade begreppet till föräldraskapsstöd, med definitionen:

”Föräldraskapsstöd kan beskrivas som en aktivitet som ger föräldrar kunskap om barns hälsa, emotionella, kognitiva och sociala utveckling, som stärker föräldrars sociala nätverk eller relation till varandra” (Finansdepartementet, 2016).

Föräldraskapsstöd omfattar olika typer av stöd på olika preventionsnivåer som nedanstående triangel visar. Basen i triangeln utgör det **universella stödet** som innebär att föräldraskapsstöd erbjuds alla. Det **selektiva stödet** vänder sig riskgrupper. Högst upp i triangeln finns det **indikerade stödet** som riktar sig till de som har identifierad problematik (Folkhälsomyndigheten, 2014).

Figur 1. Tre olika preventionsnivåer av föräldraskapsstöd

Källa: Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF

Det informella stödet är betydande, då det både ges och fås genom de egna sociala nätverken. Det är därför av stor vikt att skapa arenor där det informella stödet kan utvecklas. I Sverige har vi ett grundläggande stöd genom exempelvis förskola/skola och hälso- och sjukvården. Utöver detta tillgodoser samhället ett mer strukturerat utbud av stöd genom exempelvis individuellt stöd och föräldragrupper inom mödra- och barnhälsovården, familjecentraler, socialtjänst och hälso- och sjukvård. Det finns också olika föräldraskapsstödsprogram och föräldrarådgivning (Folkhälsomyndigheten, 2014).

Varför föräldraskapsstöd?

Alla barn har rätt att få sina behov tillgodosedda enligt FN:s barnrättskonvention. Enligt artikel 5 i barnrättskonventionen vilar ansvaret i första hand på barnets föräldrar/vårdnadshavare som ska verka för barnets behov och vad barnet har rätt till. Artikel 18 tydliggör att staten har i uppdrag att stödja föräldrarna i sitt föräldraskap och ge kunskap om barns rättigheter (Regeringskansliet, 2014). Även de av FN antagna målen för hållbar utveckling, Agenda 2030, lyfter vikten av att investera i barn och att varje barn ska få växa upp i frihet från våld och exploatering. Nationellt nämns det bland annat i socialtjänstlagen, skollagen, läroplanen och hälso- och sjukvårdslagen att stödja föräldrar i föräldraskapet eller att samverka för barn och ungas bästa (Regeringskansliet, 2015).

En trygg uppväxtmiljö skapar goda förutsättningar för barnet att lyckas senare i livet. Om barn och föräldrar har en varm relation där föräldern uppmärksammar barnets positiva sidor, visar värme och sätter rammar minskar risken för att barnet ska utveckla problem (Folkhälsomyndigheten, 2014).

Föräldrars behov av stöd är föränderligt över tid, beroende på barnets ålder, utveckling, situationen inom familjen och utvecklingen i samhället (Folkhälsomyndigheten, 2014). Därför behövs föräldraskapsstöd under hela barnets uppväxt.

Forskning kring framgångsrikt föräldraskapsstödarbete

Målet är att genom föräldraskapsstödsinsatser främja barn och ungas hälsa och välmående. Utvärdering och uppföljning från svenska kontexter har lyft fram ett antal framgångsfaktorer i arbetet med föräldraskapsstöd.

Framgångsfaktorerna handlar om att öka antalet arenor för att ge föräldrar möjlighet att träffa andra. Det handlar även om att stimulera aktörer till att skapa långsiktiga modeller för samverkan (Statens folkhälsoinstitut, 2013). Det är angeläget att erbjuda ett varierat utbud av föräldraskapsstöd på olika arenor och av olika arrangörer då familjer, föräldrar och barn är olika och har olika behov (Regeringens skrivelse, 2013).

Mötesplatser möjliggör för föräldrar och familjer att utbyta erfarenheter och stödja varandra. Lättillgänglig information fås genom forum på nätet eller telefonrådgivning (Regeringskansliet, 2013). Föräldrastödsprogram är en strukturerad form av aktivitet som leds av en gruppleddare. Programmen innefattar standardiserade komponenter med utgångspunkt från en manual (SBU, 2010).

Familjecentralen är en arena som möjliggör utbyte av erfarenheter och lättillgänglig information. En utvärdering av Wallby, Fabian och Sarkadi (2013) visar att föräldrar deltar i högre grad vid BVC:s föräldragrupper och riktade grupper erbjuds i högre utsträckning när BVC är samlokaliserad i en familjecentral. Utvärderingen visar också att samlokaliseringen resulterar i att man i högre utsträckning arbetar för att öka pappors deltagande och uppnår även en högre andel deltagande pappor i föräldragrupper jämfört med BVC-sjuksköterskor på icke samlokaliserade familjecentraler.

BVC gör fler anmälningar till socialtjänsten när BVC är samlokaliserad på en familjecentral (Kommunförbundet Skåne och Region Skåne 2014). Socialstyrelsen (2013) anger att den främsta vinsten med samverkan inom en familjecentral är att den ökar förmågan att tidigt upptäcka och tillgodose behov av stöd bland barnfamiljer.

Folkhälsomyndigheten (2014) lyfter följande faktorer som viktiga för att arbetet med föräldraskapsstöd ska fungera på lokal nivå:

- tydligt politiskt budskap
- kartläggning av befintligt stöd, föräldrars behov och kommunens beredskap som beslutsunderlag
- aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn
- långsiktighet i planeringen
- uthållighet i genomförandet
- ett arbete som bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet
- universellt föräldraskapsstöd 0–18 år
- att insatser utformas utifrån föräldrars önskemål och behov.

Kommunens föräldraskapsstödsarbete bör även samordnas på central nivå i kommunen, likaså bör en strategi tas fram som utgår från samverkan mellan offentliga, ideella och privata aktörer. Strategin ska finnas beslutad i kommunens högsta politiska instans. Även att ha en utsedd samordnare som arbetar med föräldraskapsstödsuppdraget lyfts som en framgångsfaktor. En kvalitetsuppföljning av genomförda insatser bör även prioriteras (SOU 2008:131).

Enligt Folkhälsomyndigheten (2014) bör en kommun ha som mål att arbeta för ett långsiktigt hållbart föräldraskapsstödarbete i samverkan med berörda aktörer och undvika tillfälliga eller tidsbegränsade satsningar. I förändringsarbetet är det viktigt med förankring, att skapa delaktighet och vilja. Det är viktigt att ha kunskap om att förändringsarbete kan ta tid. Det kan ta flera år tills nya arbetsmetoder och förhållningssätt är en del av den ordinarie verksamheten. Föräldraskapsstödarbetet kan vara en utmaning då det ofta finns många olika aktörer och arenor som erbjuder insatser till föräldrar med olika behov. Forskning visar att det tar 2–4 år att komma igång med ett nytt arbetssätt. Det tar dock ännu längre tid när området har många aktörer och är komplext, såsom föräldraskapsstödsområdet kan vara. Det har visat sig att de kommuner, län och regioner som har utsedda funktioner med uppdrag att stödja och samordna föräldraskapsstödsområdet också har ett mer framgångsrikt arbete (Folkhälsomyndigheten, 2014).

Folkhälsomyndigheten (2014) lyfter också fram följande skyddsfaktorer för barn och det goda föräldraskapet:

- tillgång till stödjande nätverk för föräldrar och barn
- trygg anknytning mellan förälder och barn
- varma och förtroendefulla relationer mellan förälder och barn
- förmåga hos föräldrar att lyssna på och kommunicera med barnet
- föräldrarnas förmåga att sätta tydliga normer och förväntningar
- förmåga hos föräldrar att tillgodose barnets behov av säkerhet och stimulans.

Föräldraskapsstöd på nationell nivå

Sveriges föräldraskapsstödspolitik syftar till att alla föräldrar med barn under 18 år ska erbjudas stöd i föräldraskapet. Stödet som ges ska vara universellt, vilket innebär att alla föräldrar ska ges samma möjlighet att ta del av föräldraskapsstödsinsatser. Men även det riktade föräldraskapsstödet är viktigt, med stöd till de som har problematik eller där föräldrar eller barn är i behov av särskilt stöd (Regeringens skrivelse, 2013).

De senaste tio åren har det skett en utveckling inom området föräldraskapsstöd. År 2009 beslutade regeringen om en strategi för föräldraskapsstöd *Föräldrastöd - en vinst för alla. Nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap* som en del av regeringens långsiktiga satsning för att främja och förebygga ohälsa bland barn och unga. Strategins övergripande mål lyfter att alla föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under barnets uppväxt från graviditeten till att barnet är 18 år. De tre delmålen i strategin är:

1. **Ökad samverkan** kring föräldraskapsstöd mellan aktörer vars verksamhet riktar sig till föräldrar.
2. **Ökat antal hälsofrämjande arenor** och mötesplatser för föräldrar.
3. **Ökat antal föräldrastödsaktörer** med utbildning i hälsofrämjande metoder och universella evidensbaserade föräldrastödsprogram.

I september 2015 bildades en ny myndighet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF. Den nya myndigheten tog över föräldraskapsstödsuppdraget från Folkhälsomyndigheten och ansvarar för att sprida och utveckla arbetet med föräldraskapsstöd.

Folkhälsomyndigheten, tidigare Folkhälsoinstitutet, var fram till bildandet av MFoF den drivande aktören på nationell nivå. Under åren har de bland annat administrerat utvecklingsmedel, spridit kunskap och varit en stödjande funktion till det regionala och lokala arbetet.

Stödfunktioner på regional nivå inom föräldraskapsstöd

Örebro län har, ur ett nationellt perspektiv, en relativt lång historik i arbetet med att ge stöd till professioner och verksamheter som arbetar med föräldraskapsstöd. Sedan 2008 finns det regionala styrdokument som belyser området. Sedan 2010 har Region Örebro län (tidigare Örebro läns landsting och Regionförbundet Örebro) i samverkan med Länsstyrelsen i Örebro län en strategisk funktion med uppdraget att stödja det lokala föräldraskapsstödsarbetet och att vara en länk till nationell nivå. Sedan 2014 har länsstyrelserna i uppdrag att stödja aktörer i arbetet med att utveckla ett universellt kunskapsbaserat, samordnat och långsiktigt stöd till föräldrar med barn i tonåren.

Region Örebro län sammankallar det regionala nätverket Länsamverkan föräldraskapsstöd där strategiska funktioner ingår från mödra- och barnhälsovård, folkbildning, elevhälsans medicinska insats, länsdelarnas folkhälsoteam, idrottsförbund, familjecentral, folktandvård, socialtjänst, förskola/skola och länsstyrelsen. Syftet med nätverket är att i samverkan lyssna in lokala behov och stödja länets aktörer för att nå målet ”alla föräldrar i regionen erbjuds ett kunskapsbaserat, behovsanpassat och likvärdigt stöd i föräldraskapet i enlighet med barnkonventionen”. De regionala strategiska stödfunktionerna arrangerar i samarbete med länsnätverket olika seminarier, workshops och konferenser inom området.

Resultat från kommundialogerna

Inför varje kommundialog fick deltagarna information om de områden som skulle diskuteras vid dialogtillfället. Områdena var:

- Organisation och struktur
- Målgrupp, arbetssätt och metoder
- Samverkan
- Arenor och mötesplatser
- Barnkonvention, jämställt föräldraskap och delaktighet
- Kommunikation och marknadsföring.

Områdena är framtagna utifrån aktuell kunskap samt regeringens intentioner för vad föräldraskapsstödet bör utgå från.

Nedan sammanfattas resultaten från samtliga kommundialoger utifrån respektive temaområde, som kompletteras med citat från deltagarna.

Organisation och struktur

Inom området organisation och struktur diskuterades förankring, mål, ekonomi, ansvar, mandat, kvalitetssäkring och uppföljning. I länets kommuner finns ett stort engagemang och vilja inom föräldraskapsstödsområdet. Det sker en hel del insatser och aktiviteter från olika aktörer. Resultatet visar dock att det är vanligt att de olika aktörerna inte har vetskap om varandras insatser. Flertalet anger att arbetet är skört och uppbyggt på eldsjälur. Många anger också att det saknas en röd tråd i arbetet. Deltagarna uttrycker att de saknar en resurs som har ett övergripande uppdrag inom föräldraskapsstöd i kommunen. I en del kommuner utgör folkhälsoteamen i länsdelarna en sådan funktion. Det finns osäkerhet i var frågan diskuteras och var beslutet tas. Några av kommunerna lyfter att det behövs en översyn av både uppdrag, finansiering och samordning.

”Det finns ingen gruppering på ledningsnivå där föräldraskapsstöd diskuteras.”

”Det behövs en fastställd struktur, en struktur bidrar till effektivitet.”

Det nämns i flera dialoger att det saknas intresse för föräldraskapsstödsfrågan från chefer och politiker. Några menar att det inte är någon som reagerar på om verksamhet läggs ner eller utökas. Många kommuner nämner att de har behov av ett utökat arbete och ett långsiktigt tänk.

Ett fåtal kommuner anger att de har struktur och styrning för det övergripande föräldraskapsstödsområdet. Några kommuner anger att de vill

skapa en lokal strategi med tydliga mål för att få till ett långsiktigt arbete. En kommun lyfter att de har en budget och en verksamhetsplan kopplad till föräldraskapsstödsområdet. Det finns ofta någon form av styr- eller ledningsgrupp kopplat till familjecentralen eller den familjecentralsliknande verksamheten och det föräldraskapsstödsarbete som sker där. Flera kommuner saknar en styrgrupp, eller motsvarande, för det övergripande arbetet med föräldraskapsstöd. Kommunerna som saknar styrning lyfter att de önskar spelregler, stöd och strategier för att kunna strukturera arbetet. Två av länets kommuner arbetar efter en tydlig modell för styrning där arbetet utgår från både en styrgrupp och arbetsgrupp. Andra kommuner vill få till en liknande systematik för att underlätta och effektivisera arbetet.

”Otydliga strukturer skapar ineffektivitet, vi jobbar inte långsiktigt.”

”Vi önskar en strategi som visar riktningen och vad vi ska prioritera.”

Majoriteten av kommunerna anger att det är viktigt att veta vem som gör vad inom föräldraskapsstödsområdet. Verksamhetsnära funktioner i några kommuner upplever att det inte efterfrågas vad som görs, varken på tjänsteperson- eller politisk nivå. Några kommuner anger att det har förekommit utvecklingsarbete för flera år sedan, men att det har fallerat. Deltagarna anger att finansieringen är svår. Att medvetandegöra och få förståelse för arbetet mellan verksamheter och professioner är en utmaning i föräldraskapsstödsarbetet enligt vissa.

”Det är inte någon som bryr sig om vi skulle erbjuda 0 eller 10 föräldraskapsstödsgrupper.”

”Vi pratar sällan föräldraskapsstöd inom politiken.”

Några av länets kommuner har gemensamma mål inom området föräldraskapsstöd i den kommunala styrningen, oftast mellan barn- och utbildningsnämnden samt socialnämnden. Majoriteten av länets familjecentraler eller familjecentralsliknande verksamheter har mål framtagna i samverkan mellan kommun och Region Örebro län.

Det finns blandade erfarenheter kring tillämpningen av de nationella och regionala målen inom föräldraskapsstöd. Några kommuner lyfter att det inte finns lokala mål men att de arbetar med de nationella målen som underlag. Andra kommuner anger att de känner till de nationella och regionala målen men att de inte används. En annan anger att den politiska nämnden tidigare hade mål inom föräldraskapsstöd men att dessa med tiden fallit mellan stolarna. Deltagarna lyfter att regionala och nationella styrdokument skulle kunna vara till nytta om kommunerna hade arbetat strukturerat med frågan på lokal nivå.

”Det finns mål kopplat till verksamhetsplan. Man äger frågan gemensamt.”

”Föräldraskapsstödsfrågan saknas på kommunens dagordning.”

”Familjecentralen har mål men det saknas mål i övriga styrdokument – kommunens vision saknar barn- och familjeperspektivet.”

Målgrupper, arbetssätt och metoder

Resultatet från kommundialogerna visar att det erbjuds insatser/aktiviteter i kommunerna men i relativt liten omfattning vad gäller täckning av hela åldersspannet (0–18 år) och olika former av insatser. Fyra av länets tolv kommuner hade inför dialogerna genomfört en kartläggning över det föräldraskapsstöd som erbjuds föräldrar i kommunen. Vissa kommuner hade inte en övergripande bild av vilket föräldraskapsstöd som erbjuds i sin kommun.

Flertalet kommuner konstaterar att de är bra på att erbjuda stöd till familjer när barnen är små men att de inte, i någon större utsträckning, erbjuder råd och stöd till föräldrar med äldre barn. Många nämner att det är viktigt att få till en röd tråd i arbetet så att föräldrar erbjuds stöd genom hela barnets uppväxt. Inspiration och tips på föräldraskapsstödsarbete riktat till föräldrar med barn i tonåren nämns som ett behov. De kommuner som inte erbjuder föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt lyfter fram familjecentralen eller den familjecentralliknande verksamheten som plattformen för det stöd som ges. Familjecentralerna eller den familjecentralliknande verksamheten har ofta fokus på föräldrar med barn 0–6 år.

”Vi önskar stöd för hur vi kan stödja tonårsföräldrar.”

”Vi måste bli bättre på att arbeta för att föräldrar ska bibehålla eller utveckla sitt nätverk när barnen är stora.”

”Vi kan inte kräva att tonårsföräldrar ska komma till våra grupper om de inte har haft möjlighet att få stöd i sin föräldraroll i förskola och grundskola.”

Trots att kommunerna anger att det finns behov av att ge stöd till föräldrar upplevs det vara svårt att rekrytera föräldrar till ett program som har 8–10 träffar. Många nämner utmaningar kring nyanlända familjer då flera kommuner har tagit emot nyanlända och asylsökande familjer. Verksamhetsnära funktioner anger att det finns ett behov av att kunna ge stöd till den målgruppen men vet inte på vilket sätt och vad stödet bör innehålla. Några lyfter att det ofta förekommer kulturkrockar och har i sin profession fått ändra sitt förhållningssätt till att vara mer styrande i deras arbete med att ge stöd.

Flertalet kommuner nämner att det skulle vara intressant att veta andelen föräldrar i kommunen som upplever att de saknar stöd. Utvärdering av föräldrars upplevelse och behov skulle kunna vara till nytta för att veta var stödet ska läggas säger en politiker. Det stöd som erbjuds bör bli tydligt. Det befintliga stödet når inte föräldrar på det sätt som önskas. Att få föräldrar att våga ta emot hjälp och stöd nämns som en utmaning. En kommun poängterar att de tycker att det är viktigt att skapa ett förhållningssätt bland föräldrar där föräldraskapsstöd ses som något naturligt och inte stigmatiserande. Tillgängligheten på information på olika språk nämns som en viktig insats för att nå ut med det stöd som erbjuds. Någon verksamhet lyfter att de har arbetat intensivt för att nå nyanlända föräldrar och att det gett resultat.

”Vi måste bli bättre på att erbjuda stöd efter behov.”

”Hur många föräldrar saknar stöd? – en del löser det själv, men det vore intressant att veta.”

Samverkan

Samtliga kommuner har ett behov av att utveckla den interna och externa samverkan inom föräldraskapsstödsområdet.

”Spelregler för hur det kring samverkan saknas.”

”Under högttryck har man inte tid att samverka.”

Några kommuner lyfter fram den samverkan som finns mellan politiker och tjänstepersoner som en viktig framgångsfaktor för arbetet. En annan framgångsfaktor som delges är samverkan mellan familjecentralen och ideell sektor. Det är relativt ofta som kommunerna anger att de upplever att det saknas viktiga verksamheter i arbetet såsom mödra- och barnhälsovård. Samverkan i kommunerna utgår oftast från familjecentralen eller den familjecentralslikande verksamheten. Det är också inom familjecentralsarbetet som det i störst omfattning förekommer samverkan i styr- och arbetsgrupper. Vissa kommuner önskar att alla professioner inom familjecentralen ges liknande förutsättningar för att samverka.

”Samverkan är en utmaning, men det är viktigt att uppmärksamma fördelarna med samverkan.”

”MHV och BHV får inte möjlighet att samverka – arbetet på familjecentralen prioriteras bort.”

Samverkan nämns även vara angeläget vid genomförandet av olika utbildningssatsningar såsom ICDP, som handlar om att personal inom olika verksamheter har samma förhållningssätt.

”Hur kan vi samverka med kultur- och fritidsförvaltningen?”

”Vi vill utveckla samverkan mellan skola och IFO.”

Systematik och struktur skulle kunna möjliggöra att kommunen blir medveten om vilket stöd föräldrar erbjuds och vilka aktörer som skulle kunna samverka. Biblioteket nämns som en viktig samverkanspart. I några av de mindre kommunerna finns tankar om att utveckla samverkan med närliggande kommuner för att kunna erbjuda insatser tillsammans, på så sätt skulle det möjliggöra att fler insatser erbjöds. En kommun berättar att de tidigare har erbjudit föräldraskapsstöd till unga föräldrar, och att detta är något kommunen skulle kunna tänka sig att genomföra tillsammans med en grannkommun.

”I samverkan med närliggande kommuner skulle vi kunna erbjuda stöd.”

Arenor och mötesplatser

Majoriteten av kommunerna ser familjecentralen som navet i kommunens föräldraskapsstödsarbete och därmed även arenan för föräldraskapsstöd. I länet har tio av tolv kommuner minst en familjecentral eller en familjecentralsliknande verksamhet. Länet har elva familjecentraler och fem familjecentralsliknande verksamheter. En kommun samverkar kring kyrkans öppna förskola. Den kommun som saknar familjecentral har tidigare haft verksamhet och för diskussioner om att återuppta denna. De kommuner som har en familjecentralsliknande verksamhet lyfter behovet av att få till en fullständig familjecentral. Kommunerna menar att det finns underlag befolkningsmässigt och behov för att ha en familjecentral. Vanligtvis riktar sig familjecentralens verksamhet till föräldrar med barn i åldern 0–6 år, några nämner att det vore önskvärt att bredda målgruppen till 0–18 år. Fyra av länets kommuner har en familjecentralsverksamhet som riktar sig till föräldrar med barn i åldern 0–18 år.

”Familjecentralen är navet i arbetet med föräldraskapsstöd.”

Förskolan och skolan nämns, av många kommuner, som en arena som skulle behöva nyttjas bättre som avsändare för föräldraskapsstöd. De är även viktiga arenor för att fånga in föräldrars intresse och behov. Via förskolan kan behovet av föräldraskapsstöd uppmärksammas tidigt och genom föräldrasamverkan i skolan kan måluppfyllelsen hos eleverna förbättras säger några. Ett förslag som nämns är att göra föräldramötena mer processinriktade, likt en workshop, eller att ta tillvara på utvecklingssamtalen på ett bättre sätt. Skolan måste respekteras och det är viktigt att inte belasta skolan ännu mer, säger någon annan. Det handlar om att hitta ett fungerande sätt att stödja skolan på. Någon kommun lyfter att de på skolan har erbjudit en reducerad version av COPE. Två av länets

kommuner erbjuder föräldramöten med olika teman inom skolan. En kommun har tittat närmare på hur andra kommuner arbetar med föräldraskapsstöd och har hittat ”föräldrar emellan” från Kungsbacka kommun, ”Föräldraguide/tema” från Piteå kommun samt tematiska föräldramöten som finns i Karlskoga, Degerfors och Örebro.

”Kanske kan vi bli bättre på att stödja skolan så att fler resurser kan finnas inom skolans hägn.”

”Genom att göra en liten insats i skolan kan man få ut mycket, vilket i sin tur gynnar socialtjänsten.”

Majoriteten av kommunerna anger att det finns behov av att få till fler mötesplatser för föräldrar. Ett sätt som nämns är att få till föräldraskapsstödsinsatser på befintliga arenor, där föräldrarna finns. Någon kommun anger arbetsplatser som en viktig arena för föräldraskapsstöd. Några andra lyfter föreningslivet som viktiga samverkansaktörer. Att bli bättre på att nå ut till de föräldrar och familjer som nyligen har kommit till Sverige är ett annat behov som finns. Ett flertal kommuner nämner nyanlända föräldrar som en utmaning. Det är svårt att få föräldrar på flyktingboenden att ta del av kommunens föräldraskapsstödsarbete, då det ofta är bristande kommunikationer mellan boendena och centralorten där vanligtvis föräldraskapsstödsinsatserna sker.

”Det är viktigt att utgå från föräldrars förutsättning.”

Föräldraskapsstöd nämns som en insats som sker i olika sammanhang och från olika aktörer. Flertalet lyfter behovet om att dra nytta av det vardagliga mötet så att det blir ett gott möte. En fråga som ställs är hur ser vi till att personalen blir stärkta i det vardagliga bemötandet? Olika metoder har testats men deltagarna anger att man inte varit uthållig i att erbjuda stödet till föräldrar, som anledning till detta nämns bland annat ekonomi, personalomsättning och lågt deltagande.

”Hur drar vi nytta av det dagliga mötet med föräldrar, hur rustar vi personal?”

Barnkonventionen, jämställt föräldraskap samt delaktighet

Få kommuner lyfter att de har strategier för hur de kan arbeta med barnkonventionen, jämställt föräldraskap och delaktighet. Flertalet anger dock att det är områden som bör finnas med i arbetet på ett mer strategiskt plan. Flertalet uttrycker också att det finns behov av utbildning om hur barn och föräldrar ska bemötas.

Det jämställda föräldraskapet har särskilt lyfts som ett viktigt utvecklingsområde. Några kommuner har börjat erbjuda olika insatser på kvällstid för att inkludera båda föräldrarna, men anger samtidigt att det är problematiskt då inte alla verksamheter har möjlighet eller vill arbeta på kvällstid. Någon kommun anger att de har en förhoppning om att börja arbeta med det jämställda föräldraskapet om deras ansökan om externa medel beviljas. Några lyfter också vikten av att beakta jämställdhet i arbetet med nyanlända.

”Hur får vi verksamheter att ha de jämställda glasögonen på sig?”

”Könsuppdelad statistik kan hjälpa oss i argumentationen om att detta är viktigt.”

”Vi ska göra en genomförandeplan för en jämställd arena.”

Kommunerna anger att barnkonventionen ofta finns med som grund i allt arbete, men det finns få exempel på hur kommunerna praktiskt tillämpar barnkonventionen i verksamhet på ett strukturerat sätt. En kommun berättade att de inkluderat barnkonventionen i deras familjecentralsarbete genom att djupdyka i varje artikel och koppla detta till verksamheten. Detta var till en början en utmaning, men med tiden visade det sig vara både vara lätt, utvecklande och roligt berättar en person. Samma familjecentral vill även koppla barnkonventionen till verksamhetsmålen. Idag finns barnkonventionen med i barnmorskemottagningens föräldragrupper anger någon kommun. En annan kommun lyfter att de måste förbereda sig inför att barnkonventionen blir lag. All förskolepersonal har fått utbildning inom barnkonventionen nämner en kommun.

”Att arbeta med barnkonventionen ger fullt fokus på barnen.”

”Först förstod man inte varför men nu har det landat och det känns som en självklarhet, till exempel tar vi upp rätten av att ett barn får ett namn.”

Flera kommuner anger vikten av spridning av information om barnkonventionen. En kommun nämner att det skulle kunna handla om att ge kunskap om dess innehåll till olika grupper och nivåer i samhället, såsom politiker, barn, föräldrar och inom olika arenor som till exempel skola och arbetsliv.

”Vi skulle kunna bryta ned barnkonventionen i en populärversion, gärna med lokalt perspektiv.”

Det lyfts en del exempel, framför allt inom familjecentralen och inom politiken för att få föräldrar delaktiga och lyssna in deras behov. Några kommuner har tillfrågat föräldrar kring deras behov av råd och stöd i föräldraskapet, genom både enkäter och intervjuer. Andra kommuner

nämner att de inte fått till ett strukturerat och återkommande arbetssätt för att fråga vad föräldrar vill ha. En kommun nämner som förslag att ta med föräldraskapsstödsfrågor i en befintlig föräldra- och elevenkät som skolan genomför. Några familjecentraler lyfter att föräldrar ständigt finns med i planeringen av aktiviteter och att föräldraenkäter genomförs.

”Genomför föräldraenkäter på familjecentralen för att utvärdera hur föräldrar upplevt verksamheten.”

”Personalen har ett inlyssnande förhållningssätt.”

Kommunikation och marknadsföring

Flera kommuner berättar att de har haft tankar på att utveckla arbetet med att sprida och synliggöra föräldraskapsstödsarbetet men inte kommit i mål med detta. Flera är överens om att kommunernas webbplatser kan bli bättre. Familjeguiden i Degerfors där föräldraskapsstödet syns på kommunens startsida lyfts som ett gott exempel. Ett flertal kommuner uttrycker att de vill göra något liknande för att synliggöra sitt föräldraskapsstödsarbete. Det finns också intresse för att ta fram en app i syfte att sprida de insatser som erbjuds.

Några kommuner nämner att de har haft tankar om att göra en ny webbsida eller har arbetat aktivt med att ta fram en ny webbsida men att arbetet lagts på is. Flera nämner även skolan som en arena med goda förutsättningar för att sprida det stöd som ges.

”Digitala appar och familjeguidar inspirerar.”

Flera nämner att föräldrar är aktiva på sociala medier och att kommunernas föräldraskapsstödsarbete därför bör finnas med där. Kommunerna anger att de är mindre bra på att arbeta med sociala medier. En kommun nämner att de precis har skapat en Facebooksida. Vikten av att sprida stödet via olika kanaler nämns som angeläget. Någon kommun berättar att när man marknadsfört sina insatser vid föräldramöten har intresset och behovet visat sig vara större än annat. Eftersom kommunen inte kunnat möta behoven har man helt enkelt slutat att synliggöra arbetet.

”Om vi vill få föräldrar att komma till våra aktiviteter så behöver vi prata om det på de arenor där föräldrar finns.”

”Vi vill nå ut till fler föräldrar, hur ska vi göra?”

Reflektioner av resultat

Kommundialogerna har gett en övergripande bild över vilket stöd och vilka arenor/mötesplatser som föräldrar/vårdnadshavare har tillgång till i respektive kommun. Dialogerna har dock inte gett en fullständig bild av respektive kommuns arbete med föräldraskapsstöd.

Dialogen har även gett en översiktsbild av hur arbetet med föräldraskapsstöd fungerar och vilka styrkor och utmaningar som kommunerna ställs inför.

Dialogerna har också resulterat i en nulägesbild över arbetet med familjecentralerna. Tillgången till familjecentraler är ojämlig, några kommuner har enbart tillgång till en familjecentralliknande verksamhet medan andra helt saknar tillgång till familjecentral i kommunen eller området.

Fyra kommuner hade inför dialogen genomfört en kartläggning av vilket föräldraskapsstöd som erbjuds i dessa kommuner. Detta resultat har varit värdefullt som utgångspunkt för dialogen.

Alla kommuner tackade ja till erbjudandet om att samlas kring en dialog. Kommundialogerna har visat att det finns ett stort engagemang och vilja till utveckling eller omtag inom föräldraskapsstödsområdet. Dialogen visar att det sker en hel del insatser och aktiviteter från olika aktörer.

Kommunerna nämner att det är vanligt förekommande att olika verksamheter ser behov av föräldraskapsstöd och tar egna initiativ till insatser. Det är positivt att insatser utformas utifrån behov men det är en risk att goda exempel inte sprids och att det saknas systematik i kommunens föräldraskapsstödsarbete. För att komma åt den ojämliga hälsan behöver arbetet målgruppsanpassas och det behövs en tydlig struktur så att arbetet inte bygger på enskilda eldsjälar.

Kommundialogerna visar att det saknas insatser och aktiviteter till föräldrar under barnets hela uppväxt. Bland annat skiljer det sig i vad som erbjuds beroende på vilken kommun eller i vilket område familjen bor.

Utifrån de regionala uppdragen är det av stor vikt att lyssna in vad som sker på lokal nivå och vilket behov av stöd som finns. Några kommuner anger att de har behov av ett regionalt stöd och önskar att Region Örebro län och Länsstyrelsen i Örebro län stödjer och utvecklar det lokala arbetet som lyftes vid dialogerna. Någon kommun var mycket medveten om vad nästa steg innebär för dem och ville därför återkomma om eventuella behov av stöd.

Kommundialogerna har bidragit till att stödfunktionerna på regional nivå har fått en uppdatering och ny kunskap om vilka framgångsfaktorer och utmaningar som länets kommuner har. Den genomförda utvärderingen visar att dialogen upplevts som givande och ett viktigt samtal då frågan sällan finns på kommunens agenda. Utvärderingen visar också att deltagarna upplevt att de fått kunskapspåfyllnad.

Resultatet visar att det fortsatt är viktigt att utveckla och stödja arbetet med föräldraskapsstöd. Dialogen har tydliggjort att avsaknaden av organisation, styrning och mål hänger ihop med hur samverkan fungerar och vad som erbjuds – det vill säga att om det saknas struktur för arbetet ger det utslag på hur arbetet sker. Genom att få till en fungerande struktur, ledning och samordning kan effektivare föräldraskapsstödsarbete komma till stånd.

När det finns ett forum för föräldraskapsstödsfrågan lokalt kan behov från olika målgrupper och verksamheter tydliggöras. Några kommuner nämner att samverkan kommer till utifrån enskilda frågor. Deltagarna ser att det finns behov av att skapa en plattform och sammanhang för att den röda tråden ska bli tydlig. Resultatet från dialogerna visar att det finns utvecklingsbehov för att arbeta systematiskt inom området barnkonvention, jämställt föräldraskap, delaktighet och kommunikation/marknadsföring. Kommundialogerna visar även att en organisation med förankring, tydliga mål, ekonomi, kvalitetssäkring och uppföljning bör stärkas i flera av länets kommuner.

I kommundialogerna har följande styrkor framkommit

Några kommuner har en väl fungerande struktur och organisation på både politisk- och tjänstepersonnivå. I dessa kommuner var det en god uppslutning på kommundialogerna från olika nivåer, olika förvaltningar, verksamheter och aktörer. Där finns det också en mer tydlig ”vi-känsla” kring frågan. Vid de dialoger där uppslutningen varit god från olika aktörer och nivåer syns det också att kommunen har en bred fungerande samverkan. I dessa fall tar fler verksamheter ansvar och ser sig som en viktig aktör i arbetet. Det är positivt att det finns en styrgrupp kopplat till familjecentralen eller den familjecentralsliknande verksamheten, något som skulle kunna utgöra ett gott exempel för att få till styrning i det övergripande arbetet med föräldraskapsstöd.

Många kommuner anger familjecentralen som ett nav i arbetet med kommunens föräldraskapsstöd. Fyra av länets familjecentraler har målgruppen föräldrar med barn i åldern 0–18 år. Länet har elva familjecentraler och fem familjecentralsliknande verksamheter. En kommun samverkar kring kyrkans öppna förskola. Familjecentralen kan nyttjas på ett ännu bättre sätt för att vara den självklara arenan som föräldrar tar kontakt

med i första hand, och vara en så kallad – en väg in, för att eventuellt slussas vidare till andra aktörer. Att föräldrar har möjligheten att kontakta familjecentralen även när barnen är större kan vara en viktig trygghetsfaktor för föräldrarna oavsett om stödet ges av familjecentralen eller av annan aktör.

I kommundialogerna har följande utvecklingsområden framkommit

Utvecklingspotential finns inom området organisation och styrning, där förankring, mål, ekonomi, kvalitetssäkring, uppföljning, ansvar och mandat diskuterades. Ofta saknas styrning, organisation och en plattform där hela området föräldraskapsstöd diskuteras på både tjänstemanna- och politisk nivå. Kommunerna anger att de har behov av att få till en röd tråd och samordning av frågan. De lyfter att utan samordning blir arbetet ineffektivt. Lokala strategier med lokala mål efterfrågas för att få till det långsiktiga arbetet, med prioriteringar och ansvarsfördelning med vem som gör vad.

Verksamhetsnära resurser lyfter behov av ett ökat intresse och efterfrågan från politik och ledning. Vissa kommuner lyfter att det kan vara svårt att samverka kring föräldraskapsstödsfrågan då berörda verksamheter prioriterar frågan olika. Under dialogen har det framkommit att samverkan ser väldigt olika ut. I några kommuner var det första gången som flera aktörer samlades kring föräldraskapsstödsfrågan. Det finns behov av att se över samverkan lokalt på både en strategisk och verksamhetsnära nivå då det framkommit att vissa viktiga aktörer saknas i arbetet. Kommunerna önskar även utveckla samverkan över kommungränserna. Enligt utvärderingen upplevs kommundialogerna som en värdefull form för att samlas kring frågan för att bland annat få kunskap om vilka berörda aktörer som finns inom området.

Regeringens nationella strategi *En vinst för alla* har ett övergripande mål som handlar om att alla föräldrar ska erbjudas stöd under hela barnets uppväxt (0–18 år). Likaså har de regionala styr- och stöddokumenterna (Sociala välfärdsprogrammet och länets folkhälsoavtal) samma formulering. Det finns utvecklingspotential för flertalet av länets kommuner att nå målet att erbjuda föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt. Många kommuner anger att det saknas tillräckliga resurser för att kunna nå de nationella och regionala målen och efterfrågar verktyg för hur kommunen kan arbeta med de äldre åldersspannen.

Något som uppmärksammas är att det saknas uthållighet. Några anger att de tidigare har erbjudit olika föräldraskapsstödsmetoder men på grund av olika anledningar har insatsen lagts ner. Kontinuiteten är viktig för att

föräldrar ska kunna känna trygghet i sitt föräldraskap. Genom att erbjuda ett generellt föräldraskapsstöd fångas även behoven upp bland de föräldrar som är i behov av riktade insatser. De tidiga insatserna är viktiga för att få föräldrar att även delta i ett senare skede när barnen är äldre. Studier visar att föräldrar har ett stort behov av stöd i föräldraskapet även under barnets tonårstid. Förskola och skola saknas som aktör och nyttjas inte som den tillgång som de är med möjligheten att nå alla föräldrar och att ta tillvara på det vardagliga mötet. Skolan som arena bör användas på ett klokt sätt för att inte bli mer belastad än vad den är idag. Här krävs samverkan. Målgruppen nyanlända och asylsökande föräldrar är stor och det finns ett behov av att ge denna målgrupp stöd i föräldraskapet anger kommunerna. Många famlar kring förhållningssätt, kommunikation och verktyg för att stödja målgruppen nyanlända.

Vad gäller det jämställda föräldraskapet finns ett stort intresse men även behov av att stärka arbetet. Här nämns utbildning som en möjlig insats i utvecklingsarbetet. Inom området föräldrars delaktighet anger verksamheterna att det i varierad grad lyssnar in föräldrarnas behov och önskemål. Flertalet efterfrågar ett strukturerat arbetssätt.

Inom barnkonventionsarbetet syns stora skillnader, enbart några få kommuner har arbetat på ett strukturerat sätt. Kommunerna lyfter att det saknas kunskap om hur barnkonventionen kan omsättas i praktiken på olika nivåer. Det finns behov av att sprida goda exempel som finns inom och utanför länet.

Området kommunikation behöver förstärkas. Kommunerna lyfter behov om att utveckla sitt arbete vad gäller spridning av aktiviteter och insatser som erbjuds. Berörda aktörers webbplatser behöver utvecklas för att föräldrar enkelt kan ta del av information som rör råd och stöd i föräldraskapet. Genom att samordna föräldraskapsstödet kan man möjliggöra ”en väg in” Flera kommuner har haft tankar på utveckling men har inte kommit i mål med arbetet, här kan stöd ges. Många nämner att kommunerna ligger efter i utvecklingen av sociala medier trots medvetenheten om att föräldrar är aktiva där.

Kommundialog som metod

Kommundialogerna kom till stånd då verksamhetsnära och strategiska funktioner som arbetar med föräldraskapsstödsfrågan har lyft att det är svårt att få till utveckling och förändring på lokal nivå. Länsnätverket för föräldraskapsstöd diskuterade metoden som ett intressant arbetssätt för att utveckla länets arbete med föräldraskapsstöd för att nå de nationella och regionala målen ”att alla föräldrar ska erbjudas stöd i föräldraskapet under barnets hela uppväxt”. Förslaget om att erbjuda kommunialoger förankrades vid länskonferensen ”Varför föräldraskapsstöd genom barnets hela uppväxt”, som genomfördes i december 2015.

I februari 2016 fick samtliga kommuner i Örebro län en inbjudan där Vårdförvaltning och folkhälsa vid Region Örebro län och Social hållbarhet vid Länsstyrelsen i Örebro län erbjöd ett möte på cirka två timmar för att samtala om kommunens arbete med föräldraskapsstöd, utifrån eventuella behov eller utmaningar. Dialogen riktade sig till förtroendevalda, chefer och verksamhetsnära inom socialtjänst, förskola och skola, folkhälsa, kultur och fritid, mödra- och barnhälsovård samt andra samverkanspartners som är viktiga i kommunens arbete med föräldraskapsstöd. Varje kommun ombads via kommunens egna utvalda kontaktperson välja vilka representanter som skulle medverka vid dialogen, anmälan skedde i förhand. Länsdelarnas folkhälsoteam har varit mycket värdefulla i förankringen av dialogerna.

Inför dialogerna fick deltagarna information om att de områden (se sidan 17) som skulle diskuteras vid dialogtillfället.

Efter varje dialog har deltagarna fått ta del av en sammanfattning av kommunialogen. Kommunialogerna genomfördes från maj till december 2016. Antalet deltagare varierade mellan 3 till 30 personer. Generellt har det funnits med funktioner från kommunala sektorn såsom politiker, chefer både enhets-, verksamhets-, förvaltnings och kommunchef samt verksamhetsnära inom förskola/skola, socialtjänst samt kultur och fritid. Funktioner från Region Örebro län såsom från mödra- och barnhälsovård och från ideell sektor har varit ett fåtal.

Utvärdering av kommundialogerna

Efter att samtliga kommundialoger genomförts i länet skickades en webbenkät till de som deltog. Planen var att genomföra alla dialoger under våren 2016. På grund av att det var svårt att få till mötestider drog dialogerna ut på tiden. Detta innebar att deltagarna fick ta del av enkäten inom olika tidsintervall, allt ifrån sju månader efter genomförd kommundialog till direkt efter avslutad kommundialog, vilket kan ha påverkat svarsfrekvensen. Enkäten skickades till 124 personer och svarsfrekvensen var 33,8 procent.

Utvärderingen visar att kommundialogernas deltagare fick den information de behövde inför kommundialogen.

Majoriteteten av deltagarna säger att kommundialogerna har gett:

- ökad förståelse och kunskap om området föräldraskapsstöd
- ökad kunskap om arbetet på regional och lokal nivå
- ökad kunskap om ett gott föräldraskapsstödsarbete
- ökad kännedom om Länsstyrelsen i Örebro läns och Region Örebro läns uppdrag.

Samtliga tycker att innehållet i kommundialogen varit bra eller mycket bra och att deltagarna fått möjlighet att diskutera framgångsfaktorer och utmaningar i kommunen. Majoriteten anger att dialogen varit ett bra sätt att belysa dessa frågor på och har gärna regelbundna kommundialoger. Till viss eller stor del har dialogen gett inspiration till att arbeta vidare med frågan.

På frågan om kommundialogerna har påverkat eller kommer att påverka arbetet med föräldraskapsstöd i kommunen svarar 43 procent att det har bidragit/kommer att bidra till en förändring. Nästan 74 procent är positiva till kommundialoger som metod för att belysa föräldraskapsstödsfrågorna och ser gärna att det sker regelbundet.

Reflektion kring kommundialog som metod

Inför kommundialogerna fanns en osäkerhet för att kommunerna inte skulle ha tid eller intresse för att samtala om föräldraskapsstöd. Det visade sig vara obefogat då alla kommuner var angelägna att få till en dialog och var även nöjda med innehållet.

Många kommuner nämner att de fått ökad kunskap och förståelse kring framgångsfaktorer i arbetet med föräldraskapsstöd och kännedom om hur det lokala och regionala arbetet fungerar och ser ut. Utvärderingen visar också att dialogen har gett kunskapspåfyllning och en möjlighet att belysa området. Dialogerna har tydliggjort vilka aktörer och funktioner som verkar inom området och vilka som saknas.

Några nämner att det var för mycket information för utsatt tid. Presentationen innehöll mycket information och text med anledning av att materialet skulle kunna användas av deltagarna på hemmaplan. Utvärderingen visar att presentationsmaterialet har använts i efterhand.

En framgångsfaktor i genomförandet har varit de länsdelsvisa eller lokala kontakter som hjälpt till att sprida och påminna om inbjudan. Antalet deltagare har varierat och det finns en medvetenhet om att de funktioner som deltagit och inte deltagit påverkat dialogen och resultatet. Saknas en aktör finns det stor risk för att den verksamheten inte inkluderas i dialogen och resultatet.

Fler funktioner och aktörer har fått kännedom om Länsstyrelsen i Örebro läns och Region Örebro läns uppdrag inom området vilket kan bidra till kortare kontaktvägar framöver.

En positiv sidoeffekt av kommundialogerna var att några kommuner hade genomfört en kartläggning inför mötet som låg till grund för diskussionen och det fortsatta arbetet.

Måluppfyllelse av kommundialogens syfte

Utifrån kommundialogernas utvärdering framstår det som att dialogerna bidragit till att utveckla det lokala föräldraskapsstödsarbetet. Kommunerna uppger att dialogen har bidragit till omtag i frågan, att engagemanget ökat och att frågan prioriteras. De har också framkommit, från kontakter med kommunerna under året, att dialogen fortsätter på det lokala planet i några kommuner. Dialogen har bidragit till att det nu finns en uppdaterad översiktsbild över hur arbetet med föräldraskapsstöd fungerar.

De strategiska funktionerna från Länsstyrelsen i Örebro län och Region Örebro län upplever att det varit ett givande och positivt möte med varje enskild kommun. Processen kring kommundialogernas initiering, planering, genomförande, utvärdering och sammanställning har varit tidskrävande men lärorik. Kommundialogen har varit ett led i att uppfylla målen för Länsstyrelsen i Örebro län och Region Örebro läns uppdrag att sprida kunskap och ge stöd i det lokala arbetet inom föräldraskapsstöd. Uppdraget handlar även om att lyssna in hur arbetet fungerar på lokal nivå för att sprida det vidare till regional och nationell nivå, vilket nu kommer att ske. Dialogerna har visat att det finns behov av fortsatt stöd från de regionala stödresurserna i samverkan med kommunerna.

Kommundialogerna har inte gett en fullständig översiktsbild i respektive kommun. Däremot har de gett en övergripande bild över vilket stöd och vilka arenor/mötesplatser som föräldrar/vårdnadshavare har tillgång till i länets kommuner. Dialogen har också synliggjort en översiktsbild av hur arbetet med föräldraskapsstöd fungerar, vilka styrkor kommunerna har och vilka utmaningar de ställs inför. Kommundialogernas resultat blir ett underlag i länets föräldraskapsstödsarbete, vilket förhoppningsvis även kan ge inspiration till fortsatt utveckling på lokal och regional nivå.

Fortsatt arbete utifrån kommundialogernas resultat

Länets föräldraskapsstödsarbete kan förbättras om det finns en tydlig organisationsstruktur på lokal nivå där man med fördel har en uttalad funktion som driver och samordnar frågorna och där fler aktörer inkluderas än vad som sker idag. Detta skapar också en grund för att kunna arbeta systematiskt med olika utvecklingsområden såsom kvalitetsarbete, att nå fler föräldrar, att synliggöra målgrupper som saknar insatser och väga in barnkonventionen, föräldrars delaktighet och det jämställda föräldraskapet.

En lokal organisationsstruktur ger en tydlighet i föräldraskapsstödsfrågan på både strategisk och praktisk nivå. Det finns även en mottagare av kunskap och andra insatser samt en part som kan involveras i befintliga samverkansstrukturer på regional nivå. På så sätt kan arbetet bli långsiktigt och kvalitetssäkrat.

Med hjälp av framgångsfaktorerna för ett lyckat föräldraskapsstödsarbete har utvecklingsbehovet utifrån resultatet av kommundialogerna analyserats. Följande områden behöver förbättras för att få till ett heltäckande föräldraskapsstöd för föräldrar med barn i åldern 0–18 år:

- tydligt politiskt budskap
- kartläggning av befintligt stöd
- långsiktighet i planeringen samt uthållighet i arbetet
- att föräldraskapsstödsinsatserna erbjuds utifrån föräldrars önskemål och behov
- systematisera arbetet med barnkonventionen och det jämställda föräldraskapet
- starta nya, stärka och utveckla länets familjecentraler
- utveckla arbetet med kommunikation och marknadsföring – en väg in.

Förhoppningen med denna rapport är att den ska bidra till en fördjupad diskussion i kommunerna och skapa ett underlag för ett fortsatt utvecklingsarbete.

Länsstyrelsen i Örebro län och Region Örebro län kommer fortsättningsvis ha fokus på att stödja kommunernas utvecklingsarbete inom området föräldraskapsstöd utifrån resultatet av kommundialogerna. Det görs genom politisk samverkan, utbildningssatsningar, nätverk, erfarenhetsutbyte och processtöd. Det är önskvärt att ha en fortsatt diskussion om hur detta stöd kan utvecklas i de olika forum där denna rapport sprids.

Spridning av resultat

Resultatet av rapporten kommer att spridas till de som deltog vid kommundialogerna men även politiker och chefer med ansvar för föräldraskapsstödsfrågan inom kommunerna, Region Örebro län, Länsstyrelsen i Örebro län och ideell sektor.

Sammanställningen kommer även att spridas till nätverket Länsamverkan för föräldraskapsstöd, Fokusberedning för folkhälsa, Kommissionen för jämlik hälsa, Chefsgrupp samverkan för social välfärd och vård, Utvecklingsgrupp barn- och unga, Folkhälsostategnätverket samt Samhällsråd T (samverkan mellan Polis, Region Örebro län, Länsstyrelsen i Örebro län och Örebro universitet). Länsstyrelsernas nationella nätverk för föräldraskapsstödssamordnare samt Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd kommer också att få ta del av resultatet.

Referenser

Folkhälsomyndigheten (2014). *Föräldrar spelar roll. Vägledning i lokalt och regionalt föräldrastödsarbete*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten.
<http://mfof.se/foraldraskapsstod/>

Finansdepartementet (2016). *Budgetpropositionen för 2016*. Regeringen ID-nummer: Prop. 2015/16:1.
<http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2015/09/prop.-2015161/>

Kommunförbundet Skåne och Region Skåne (2014). *Vägledning för familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter i Skåne. Reviderad 2014*. <http://vardgivare.skane.se/siteassets/4.-uppdrag-och-avtal/lov-lol-lof/riktlinjer-och-rutiner---fillistning/vagledning-for-familjecentraler-och-familjecentralsliknande-verksamheter-i-skane.pdf>

Regeringens skrivelse (2013). *Ett stärkt föräldrastöd: för barnets rätt till trygga uppväxtvillkor*. Stockholm: Regeringen.
<http://www.regeringen.se/rattsdokument/skrivelse/2014/02/skr.-20131487-/>

Regeringskansliet (2013). *Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd: En vinst för alla*. (S2013.010). Stockholm: Elanders.
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/22/28/46/26d1a9d7.pdf>.

Regeringskansliet (2014). *Konventionen om barnets rättigheter. Med strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige*. Stockholm: Elanders.
<http://www.regeringen.se/rapporter/2014/11/s2014.025/>

Regeringskansliet (2015). *Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling*.
<http://www.regeringen.se/48e36d/contentassets/a69f085ada12410989115a1ff64be6d8/att-forandra-var-varld-agenda-2030-for-hallbar-utveckling>

SBU (2010). *Program för att förebygga psykisk ohälsa hos barn: En systematisk litteraturöversikt*. Stockholm: Statens beredning för medicinsk utvärdering.
http://www.sbu.se/contentassets/8d0fa0ced6ed48de9aa129c7ba2b7d83/program_fo_rebygga_psykisk_ohalsa_hos_barn.pdf

Simkiss, D., Snooks, H., Stallars, N., Davies, S., Thomas, M., Anthony B., Winstanley, S., Wilson, L. & Steward-Brown, S (2010). Measuring the impact and cost of a universal group based parenting programme: protocol and implementation of a trial. *BMC Public Health*, 10. (1), 364.

Socialstyrelsen (2008). *Familjecentraler – Kartläggning och kunskapsöversikt*. Stockholm: Socialstyrelsen.
<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2008/2008-131-16>

Socialstyrelsen (2013). *Barn som far illa eller riskerar att fara illa: en vägledning för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningsskyldighet och ansvar* Stockholm: Socialstyrelsen.

SOU 2008:131. *Föräldrastöd - en vinst för alla Nationell strategi för samhällets stöd och hjälp tillföräldrar i deras föräldraskap*. Betänkande av Föräldrastödsutredningen.

Statens folkhälsoinstitut (2013). *Så arbetar kommuner, landsting och ideella organisationer med föräldrastöd*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/12831/A2013-01-Kartlaggning-foraldrastod.pdf>

Wallby, T., Fabian, H & Sarkadi A. (2013). Bättre stöd till föräldrar vid familjecentraler. *Läkartidningen*. 2013;110:CADY.

Länsstyrelsen i Örebro län
Stortorget 22
701 86 Örebro
010-224 80 00
www.lansstyrelsen.se/orebro

Länsstyrelsen
Örebro län

Region Örebro län
Box 1613
701 16 Örebro
019-602 70 00
www.regionorebrolan.se

Region Örebro län